

dolžnostmi, s potrebnimi obnašanji do ljudi, do družine, do društva, do domovine, do države in do človečanstva in da te stvari iz pravega stališča presoja, ali so zanj dobra, ali ne.

To mora biti podlaga vsega znanja, vsega učenja, ker le na ta način more priti mladeneč in v obče človek do modrega življenja, katero je vsakemu brez razlike, enako potrebno. (Konec prih.)

Misli o pisanji po meri.

V 14. listu „Učit. Tov.“ popisuje gosp. Ž. važnost in spretnost učila v lepopisju po meri (taktiranji), in dokazuje to s tem, da pravi: „Ta način pisanja vstvarja skupno mišljenje in delavnost vse šole in enakost v potegu, kar eden vleče, to tudi vsi drugi, kar učitelj napoveduje, to dela vsa šola, vse je pazno. Počasnež je prisiljen hitreje potegniti, naglež pa zmirneje. Nobeden se ne zmezi, lepa tihota je, itd.“

Da je to vodilo pri pisanji jako važno in priporočila vredno, ne bom tajil; marveč vse to priterjujem gosp. pisatelju; ali pristaviti moram, da to vodilo je le za nektere, ne pa za vse šole; postavim za tiste, kjer otroci le v začetku šolskega leta; t. j. vsi ob enem času začenjajo hoditi v šolo; kakor tudi za tiste, kjer je zmožnost učencev v pisanju zeló enaka. Za druge pa, post. za tiste, kamor otroci skoraj celo leto prihajajo (kar je žalibog, po deželi zeló v navadi), kjer ima učitelj v enem razredu po dva ali tri oddelke (ali pa celó toliko, kolikor učencev), posebno v I. razredu, je velektrati tolika zmez, da skoraj učitelj ne vé, kje bi se lotil. Tamo tedaj, kjer je zmožnost učencev v enem, kakor v drugem nauku toliko različna, nego dan od noči, tam zdí se mi nemogoče predpisanih vodil (metod) na tanko držati; toliko manj pa še, pri pisanji vodila po meri. Da bi bilo v takih šolah to vodilo priporočila vredno, to jaz pisatelju naravnost ugovarjam, in hočem to tudi iz lastne skušnje dokazati.

Omenil sem že, da ima učitelj na deželi velektrati v enim razredu po dva, tri ali še celó po več oddelkov. Kaj tedaj mu je storiti, da pri toliki različni zmožnosti vendar slednji učenec napreduje, a ne zaostaja? Bode li mar vsem, torej tudi tistim učencem, ki znabiti že po dve ali tri leta v šolo hodijo, ravno isto pisanje narekoval, nego onim, ki so še le jeli hoditi v šolo? Da bi pa dvema, trem ali še celó večim oddelkom, vsakemu kaj družega ob enim narekovati mogel, to zdí se mi nemogoče. A tudi je treba, da učitelj pazi, kako učenec sedi, kako pisalo derži in kako da

piše. Da je pa v taki šoli, kakor v pisanji, tako tudi v drugih naukih velik razloček, to bode vsak dobro vedil, kdor je kedaj na deželi služil. Torej more učitelj, kakor pisanje, tako tudi druge nauke le po zmožnosti učencev razdeliti, in vsaki oddelek posebej učiti. V taki šoli in v takih okolščinah je razvidno, da se učitelj ne more niti ednega niti drugega predpisanega vodila deržati, ampak, neutrudljivo po lastni skušnji podučevati. V taki šoli je treba, da učitelj po dva ali tri predmete v enem in istem času podučuje, ako noče enega ali drugega oddelka zanemariti. Tako se tedaj velekrate primeri, da med tem, ko eden oddelek piše, drugi berejo ali pa pošte-vajo; to pa pri pisanji po meri ni nikakor mogoče, ampak le, ako učenci iz prepisov pišejo, kajti, ako bi en oddelek glasno bral, zra-ven pa tudi učitelj drugemu glasno pisanje taktiral, to bi bila prava zmez. Eden drugega bi ne zastopili. Dalje tudi pisatelj pravi, da pisarija iz predpisov, najsi že bo s table ali s predpisnih zgledov, ako jih resno pretehtamo, je to pač velika nesložnost. Po moji skušnji, bi ravno to jaz, za marsiktero šolo na deželi, od pisanja po meri terdil. Tudi jaz sem že pred dvema leti to vodilo v tukajšnjo šolo vpeljal, ali zarad tega, ko sem moral, med tem ko sem enemu oddelku pisanje narekoval, druge oddelke (zmiraj večino učencev) zanemariti, sem to vodilo zopet opustil, in se poprijel drugega, ktero mi ovir ne stavi učence podučevati, tudi druge predmete med tem, ko eni po predpisih pišejo. Da, tudi jaz priterjujem g. pisatelju, da je pisanje po predpisih velika nesložnost, ako učitelj pusti, da se učenci pri pisanji tako vedejo, kakor on popisuje, in ako se učitelj med pisanjem po šoli sprehaja, ali pa v kratek čas kaj bere; tam je gotovo v vseh rečeh nesložnost; toda mislim, da takih šol je zelo malo. Da bi se pa učitelji na deželi mogli v šoli z branjem kratkočasiti, to jim čas ne dopušča, kajti vsak trenutek mu mora biti drag biser, kterege more v prid mladine porabiti.

Vediti je treba, da vodila (metode) naj si že bodo pri tem ali onem poduku, so vsa mrtva, in da nobeno ne pelje samo, do pravega cilja, ampak vse more učitelj oživljati, kajti le na temu je vse ležeče, kako ga učitelj razume in zna rabiti. Ni ga vodila, da bi vsem krajem in časom vspešno ugajalo; torej zdi se mi nespametno, eno v zvezde kovati, a drugo pa v blato teptati. Lahko bi naštel obilo število izverstnih lepopiscev, kateri še pisanja po meri, po imeni poznali niso, a vendar so dosegli občudovanja vredno zmožnost v lepomislu. Vendar naj pa nihče ne misli, da hočem pisanju po predpisih spretnost prilastovati, to ni moj namen, ampak le dokazati sem hotel, da za ljudske šole po deželi bolje ugaja, nego po meri in da se tudi s pisanjem po predpisih lahko izverstno pisajne doseže,

ako ga učitelj prav vodi. Tudi pravi pisatelj na dalje: „Učitelj more pri vaji vse popred na tabli pokazati“. Tedaj on more prvi to na tablo napisati, kar bodo potem učenci po meri prepisovali. Je-li to kaj družega, kakor predpis pred seboj imeti? Kaj pa, ako učitelj ni lepopisec, bodo li učenci njegov slabi predpis po meri (taktiranji) posnemali? Kaj je boljše, ali učiteljev slabi predpis na tabli; ali pa krasni predpisi izvrstnih lepopiscev, iz katerih učenci pismenke posnemajo? Na te vprašanja lahko slednji odgovori.

Nočem pa nikakor terditi, da je pisanje v ljudskih šolah že verhuncem popolnomasti doseglo, in da bi potreba ne bilo ničesa izboljšati; marveč spoznam mnoge pomanjkljivosti, ktere se morajo zboljšati, in to pred ko je mogoče, da preveč ne zaostajamo.

Kako bi se pisanje v ljudski šoli zdatno zboljšalo, sta že g. Stegnar v „Tov.“, tečaj VIII. list 18. in 20. in g. Belar v ravno tem listu, tečaj X. list 7. na tanko pojasnila, torej se mi nepotrebno zdi, od tega na dalje govoriti. A vendar, predno sklenem, naj še nekaj opomnim. Po moji misli je vendar veliko bolje, ako ima vsaki učenec (posebno v I. razredu) svoj predpis pred seboj, kakor da bi imeli vsi enega na tabli, kajti, ako ima učenec predpis pred seboj, mu je lahko vsako čerto in pismenko na tanko ogledati, kar na tabli ni tako lahko, posebno tistim učencem, kateri bolj zadej sedé, ako je šolska izba velika. Predpisi naj se pa učencem delijo po njihovi zmožnosti, ali nižje ali višje številke, kateri naj se jim toliko časa pustijo, dokler jih pravilno ne posnemajo, ali pa, dokler jih iz glave ne znajo, kajti ko učenec predpis enkrat iz glave zna, ne bo več nanj gledal, ampak iz glave pisal; tukaj je treba da učitelj predpis premeni, ako ga učence tudi še pravilno ne piše. Ako imajo učenci vsaki svoj predpis, jih to zelo k marljivemu pisanju budi, kajti vsak si želi kaj skoraj zopet drugo številko dobiti. Mnogokrat sem že čul učence popraševati se, kateri predpis da že piše. Kedar učitelj bolj pridnim učencem predpise spreminja, naj vselej proti bolj zanikernim spodbudljivo govori, da naj se potrudijo, da bodo čedno pisali, da potem bode tudi njim drugi predpis (eno štev. naprej) dal, kakor njih pridnim tovaršem itd. Bolj lenim pa naj učitelj namesto eno štev. naprej, eno štev. nazaj da, in naj omeni, da to zato stori, ker se nočejo poboljšati, da bi čedneje pisali. Kakor je, ako učitelj pridnim učencem predpis naprej spremeni skor največče veselje, je to spremenjenje pri lenih, ako se jim štev. nazaj da, skor največji kazni. Tako delam jaz. In, ako se tudi s prav izvrstnim pisanjem bahati ne morem, se pa tudi čez prav slabo pritožiti ne morem. Sej pregovor pravi: „Srednja pot, najboljša pot“. Z Bogom!

M. Kovčca.